

Europeiska
kommissionen

Dina socialförsäkringsrättigheter

i Litauen

Informationen i denna vägledning har utarbetats och uppdaterats i nära samarbete med de nationella företrädarna för det ömsesidiga informationssystemet om social trygghet inom EU (Missoc).

Ytterligare information om nätverket Missoc finns på Internet:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sv&catId=815>

Vägledningen ger en allmän beskrivning av socialförsäkringssystemen i respektive länder. Ytterligare information kan hämtas från andra publikationer från Missoc, som samtliga nås genom nämnda länk. Du kan även kontakta de behöriga myndigheter och institutioner som förtecknas i bilaga till vägledningen.

Varken Europeiska kommissionen eller någon annan person som företräder kommissionen kan hållas ansvarig för hur informationen i denna publikation används.

Innehållsförteckning

Kapitel I: Allmänt, organisation och finansiering	4
Inledning	4
Organisation av det sociala skyddet	4
Finansiering	5
Kapitel II: Hälsa- och sjukvård	6
Rätt till hälsa- och sjukvård.....	6
Omfattning	6
Tillgång till hälsa- och sjukvård	7
Kapitel III: Kontantförmåner vid sjukdom.....	8
Rätt till kontantförmåner vid sjukdom	8
Omfattning	8
Tillgång till kontantförmåner vid sjukdom	9
Kapitel IV: Förmåner vid moderskap och faderskap	10
Rätt till förmåner vid moderskap och faderskap	10
Omfattning	10
Tillgång till förmåner vid moderskap och faderskap	11
Kapitel V: Förmåner vid invaliditet.....	12
Rätt till förmåner vid invaliditet	12
Omfattning	13
Tillgång till förmåner vid invaliditet	14
Kapitel VI: Ålderspensioner och åldersförmåner.....	15
Rätt till åldersförmåner.....	15
Omfattning	15
Tillgång till åldersförmåner.....	16
Kapitel VII: Efterlevandeförmåner	17
Rätt till efterlevandeförmåner.....	17
Omfattning	18
Tillgång till efterlevandeförmåner.....	18
Kapitel VIII: Förmåner vid arbetsskada	20
Rätt till förmåner vid arbetsskada	20
Omfattning	21
Tillgång till förmåner vid arbetsskada	22
Kapitel IX: Familjeförmåner	23
Rätt till familjeförmåner.....	23
Omfattning	23
Tillgång till familjeförmåner.....	24
Kapitel X: Arbetslöshet.....	25
Rätt till arbetslöshetsförmåner.....	25
Omfattning	26
Tillgång till arbetslöshetsförmåner	26
Kapitel XI: Minimiresurser	27
Rätt till förmåner som rör minimiresurser	27
Omfattning	28
Tillgång till förmåner som rör minimiresurser	29
Kapitel XII: Långtidsvård	30
Rätt till långtidsvård.....	30
Omfattning	30
Tillgång till långtidsvård.....	31
Bilaga : Institutioners adresser och telefonnummer samt användbara webbplatser ...	32

Kapitel I: Allmänt, organisation och finansiering

Inledning

Socialförsäkringssystemet i Litauen omfattar följande förmåner:

- Hälso- och sjukvård, sjukersättning, föräldraförmåner.
- Ersättning vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar.
- Ersättning vid dödsfall.
- Invaliditetspension.
- Ålderspension, förtida pension, efterlevandepension.
- Arbetslöshet.
- Familjeförmåner.

Huvudvillkoret för att kunna omfattas av socialförsäkringssystemet är att man är anställd eller egenföretagare och betalar socialförsäkringsavgifter. Den nationella socialförsäkringskassan, som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning, och dess lokala kontor skriver in dessa personer i socialförsäkringsregistret. Alla delar av det litauiska socialförsäkringssystemet är obligatoriska för anställda, medan bara vissa (pension, sjukvård, föräldraförmåner) är det för egenföretagare. Dessa kan frivilligt ansluta sig till de övriga delarna.

Egenföretagare omfattas inte automatiskt av försäkringen för sjukpenning (men de kan ansluta sig genom att teckna en frivillig sjukförsäkring). De omfattas inte automatiskt av någon försäkring mot olycksfall i arbetet, arbetssjukdom eller arbetslöshet. Däremot är de automatiskt försäkrade för grund- och tilläggspensionen, utom egenföretagare med individuella verksamhetstillstånd som endast är försäkrade för grundpensionen. Sjukförsäkringen (för vårdförmåner, inte kontantförmånerna för sjukpenning) är obligatorisk för alla som är bosatta i landet. Pensionsförsäkringssystemen och sjukförsäkringssystemen är olika för anställda och egenföretagare (förmånssystemet är detsamma för alla, men avgifterna skiljer sig åt).

Organisation av det sociala skyddet

Socialförsäkringssystemet i Litauen förvaltas av följande huvudsakliga institutioner:

- Socialförsäkrings- och arbetsmarknadsministeriet (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) som har till uppgift att ta fram och genomföra ett effektivt system för socialt bistånd, socialförsäkringar och arbetsmarknadsfrågor i enlighet med EU:s normer för att förbättra den sociala tryggheten för dem som är bosatta i Litauen. Ministeriet utarbetar politiska riktlinjer och lagförslag för hela socialförsäkringssystemet (utom vården).
- Den nationella socialförsäkringsstyrelsen som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*) och dess lokalkontor ansvarar för försäkringssystemen för pensioner, sjukdom och föräldraskap (kontantförmåner), arbetsolycksfall och yrkessjukdomar. Socialförsäkringsstyrelsen som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning ansvarar också för avgiftsuppbörd för alla systemen och överföring av dessa avgifter till den nationella sjukförsäkringskassan (*Valstybinė ligonių kasa*), det litauiska centret för sysselsättning (*Lietuvos darbo birža*) och de privata pensionsfonderna.

- Litauens nationella center för sysselsättning som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) och dess lokalkontor har till uppgift att vidta aktiva och passiva åtgärder mot arbetslösheten.
- De kommunala socialkontoren ansvarar för de flesta förmånerna utanför försäkringen (familjeförmåner, förmåner vid dödsfall och sociala tjänster).
- Vårdsystemet förvaltas av hälsoministeriet (*Sveikatos apsaugos ministerija*) och den nationella sjukförsäkringskassan under hälsoministeriet (*Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos*). Hälsoministeriet fyller de statliga administrativa funktionerna inom vårdsektorn och genomför också den statliga politiken inom detta område. Den nationella sjukförsäkringskassan som lyder under hälsoministeriet verkställer den obligatoriska sjukförsäkringskassans budget, ersätter sjukförsäkringsinstitutionerna (*teritorinės ligonių kasos*) för vård av de försäkrade (sjukvård och mödravård) med medel ur de territoriella patientkassorna och kontrollerar kvaliteten på vården.

Finansiering

De litauiska socialförsäkringarna finansieras i huvudsak genom avgifter (som betalas av de försäkrade och arbetsgivarna) och genom skatter. Grundavgiften som betalas av arbetsgivaren uppgår till 30,8 % av den sammanlagda bruttoinkomsten för alla risker (utom olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar) och grundavgiften som betalas av arbetstagaren är 9,0 %. Den sammanlagda avgiften för alla risker (utom olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar) är 39,8 %. Staten står för avgifterna för vissa kategorier av personer (helt eller delvis), särskilt barn.

Enligt litauisk lagstiftning avgörs socialförsäkringsavgifterna för arbetsolycksfall och yrkessjukdomar av graden av risk i de olika företagen. Avgifterna betalas uteslutande av arbetsgivaren. Beloppen, som varierar mellan 0,18 % och 1,8 %, beräknas utifrån bruttoinkomst.

Förmåner vid dödsfall och familjeförmåner omfattas inte av avgiftssystemet. De hör till det allmänna förmånssystem som tillämpas på alla personer som är bosatta i Litauen.

Kapitel II: Hälso- och sjukvård

Rätt till hälso- och sjukvård

Alla invånare garanteras akutvård. De försäkrade har rätt till övriga vårdförmåner och den största delen av kostnaderna för vård och behandling betalas av försäkringen. De personer som inte betalar de obligatoriska avgifterna och inte är försäkrade genom statens försorg ska själva betala kostnaderna för vård och behandling. Det går att teckna en frivillig sjukförsäkring utöver den obligatoriska.

Omfattning

Följande vårdkostnader täcks av den obligatoriska sjukförsäkringen:

- Medicinsk behandlande vård.
- Medicinsk rehabilitering.
- Sjukvård.
- Social service i samband med individuell sjukvård.
- Individuella hälsoundersökningar.

Medicinsk vård är i allmänhet gratis. Det finns en förteckning över de taxor som används inom ramen för hälsovård som ska betalas helt av den försäkrade själv. Detta gäller till exempel abort (utom i det fall den sker på läkares ordination), manuell terapi och estetisk kirurgi.

Tandvård täcks delvis av försäkringen för vuxna (som ska betala en viss del själva) och är gratis för barn som inte fyllt 18 år. Kostnader för tandproteser täcks för funktionshindrade och pensionärer.

Vid öppenvård ersätts läkemedel som finns på en officiell förteckning helt för följande grupper:

- Barn under 18 år.
- Personer som är erkänt arbetsförmögna eller som har nått pensionsåldern med en viss fastställd nivå av särskilda behov.

Läkemedel ersätts till 100 %, 90 %, 80 % eller 50 % för personer som lider av vissa sjukdomar (specialförteckning). För pensionärer, personer som ingår i invaliditetsgrupp 2 eller har en arbetsförmåga på 60–70 % och personer som uppbär socialpension (*Salpos pensija*) ersätts läkemedel med 50 %. Läkemedelskostnaden för försäkrade personer som är inlagda på sjukhus räknas in i referenspriset för sjukhusvård.

Proteser, intraokulära linser hörapparater som köps av den nationella sjukförsäkringskassan (*Valstybinė ligonių kasa*) är gratis för de försäkrade. De som vill ha en annan modell än den som erbjuds får dock betala hela själv. Den nationella sjukförsäkringskassan återbetalar delvis kostnaderna för hörselimplantat, hörapparater och proteser (personen i fråga måste betala skillnaden mellan det pris som den nationella sjukförsäkringskassan betalar för motsvarande utrustning och marknadspriset).

Vistelse på sanatorium ska bekostas av patienten själv, till de officiella grundpriserna. En ersättning på 90 % utgår för sanatoriebehandling av barn under 7 år och funktionshindrade barn under 18 år.

Kostnader för rehabilitering ersätts helt för barn under 18 år, funktionshindrade med en nedsättning av arbetsförmågan på mellan 60 och 100 % och personer som rehabiliteras efter en allvarlig sjukdom (enligt den officiella förteckningen) och som konsulterat läkare.

Tillgång till hälso- och sjukvård

Varje försäkrad har rätt att välja läkare och vårdinstitution på alla vårdnivåer. Man måste dock välja en allmänläkare som är inskriven på förteckningen över allmänläkare. Det är dessa som har rätt att remittera den försäkrade till en specialist. Specialistvård är gratis när patienten remitteras av allmänläkare. Endast konsultation i fall som rör hudsjukdomar och könssjukdomar kan ges gratis utan remiss från allmänläkare.

De är också behöriga att i samråd med specialister rekommendera sjukhusvård. Dessa riktlinjer är inte tillämpliga i akutfall.

Kapitel III: Kontantförmåner vid sjukdom

Rätt till kontantförmåner vid sjukdom

Sjukförsäkring för kontantförmåner är obligatorisk för alla anställda och därmed likställda personer.

Minsta försäkringsperiod är 3 månader under de senaste 12 månaderna eller minst 6 månader under de 24 senaste månaderna. Sjukpenning betalas ut till försäkrade som

- blir sjuka,
- stannar hemma för att vårda en sjuk familjemedlem,
- behöver ortopedisk vård på sjukhus,
- eller inte får arbeta på grund av smittrisk eller stannar hemma för att vårda barn som inte får vistas i barnomsorg på grund av smittrisk.
- är en förälder som tar hand om ett barn när den andra föräldern är föräldraledig men inte kan ta hand om barnet på grund av sjukdom.

Dessa förmåner får inte betalas ut till personer

- som skadat sig i samband med att de begått ett brott,
- som själva har skadat sin hälsa,
- vars sjukdom beror på alkoholism eller narkotikamissbruk (om de inte lagts in frivilligt på sjukhus för behandling mot sitt missbruk).

Omfattning

Förmånens storlek

De försäkrade har rätt till sjukpenning från första dagen. Under de två första dagarna betalar arbetsgivaren minst 80 % (och inte mer än 100 %) av den anställdes kompensationslön (Kompensuojamasis uždarbis). Efter de två första dagarna betalas 40 % och efter den sjunde dagen 80 % av den genomsnittliga kompensationslönen ut av regionalkontoret för den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning. Kompensationslönen per månad är den genomsnittslön som baseras på den försäkrades inkomst under de tre månader som föregår den senaste månaden under vilken den tillfälliga oförmågan uppstod. Den får inte överstiga ett belopp som är 3,2 gånger den statliga garantilönen för det innevarande året (avgiften betalas dock på grundval av hela lönen). Förmånerna får inte understiga 25 % av den statliga garantilönen för det innevarande året (einamųjų metų draudžiamosios pajamos).

Tid för utbetalning av ersättning

Sjukintyget kan förlängas under en begränsad period (minst fyra månader, dvs. 122 kalenderdagar) vid fortsatt oförmåga att arbeta. I vissa fall kan denna period förlängas till 244 kalenderdagar om arbetsoförmågan var periodisk, t.ex. turbelkuloslidande personer, de senaste tolv månaderna. Om den försäkrade efter denna period inte är frisk ska hon eller han vända sig till myndigheten för bedömning

av invaliditet och arbetsförmåga (Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba), som ska bedöma invaliditetsgraden.

För arbetstagare som konstateras vara arbetsoförmögna och som får invaliditetspension från den nationella socialförsäkringen på grund av arbetsoförmåga (Neteko darbingumo pensija) kan sjukpenning betalas ut under högst 90 dagar per år. Denna begränsning gäller inte vid olycksfall i arbetet eller arbetssjukdom.

Om en person frivilligt lägger in sig på sjukhus för behandling mot alkoholism eller narkotikamissbruk kan hon eller han få sjukbidrag under högst 14 dagar. Maximal tid som förmåner utbetalas till personer som vårdar en anhörig är

- för vuxna: 7 dagar vid ett tillfälle för samma sjukdom,
- för barn under 14 år: 14 dagar vid ett tillfälle för samma sjukdom,
- för barn under 7 år som är inlagda på sjukhus: under hela behandlingsperioden, dock högst 120 dagar per år,
- för barn under 18 år med onkologiska sjukdomar, som genomgått en komplicerad operation eller trauma eller som brännskadats: under hela behandlingsperioden, dock högst 120 dagar per år.
- Förälder som tar hand om ett barn när den andra föräldern är föräldraledig men inte kan ta hand om barnet på grund av sjukdom: 14 dagar.

Tillgång till kontantförmåner vid sjukdom

Det är försäkringsgivarna (arbetsgivare, statliga och kommunala företag, institutioner, organisationer) eller regionalkontoret för den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning som betalar ut sjukpenningen. Den betalas ut mot uppvisande av sjukintyg eller annat styrkande dokument.

Kapitel IV: Förmåner vid moderskap och faderskap

Rätt till förmåner vid moderskap och faderskap

Föräldraskapsförmåner beviljas alla som varit försäkrade i minst 12 månader under de senaste 24 månaderna. Det krävs Ingen minsta försäkringsperiod för personer som är högst 26 år eller när perioden mellan deras examen och den tidpunkt när de blir försäkrade understiger tre månader.

Under den första tiden betalas föräldraförmånen ut till mamman (moderskapspenning, *Motinystės pašalpa*) och till pappan (faderskapspenning, *Tėvystės pašalpa*). En ytterligare föräldraförmån kan sedan betalas ut till mamman eller pappan (föräldrapenning, *Motinystės/tėvystės pašalpa*) som tagit föräldraledigt.

Mödravård omfattas av den obligatoriska moderskapsförsäkringen.

Omfattning

Kontantförmåner

Moderskapspenningen betalas ut under mammaledigheten, som omfattar 70 kalenderdagar före förlossningen och 56 dagar efter förlossningen. Vid förlossningskomplikationer eller flerbarnsfödslar kan moderskapspenning betalas ut under 70 dagar efter förlossningen. Förmånen motsvarar hela kompensationslönen (*Kompensuojamasis uždarbis*) (100 %) och får inte vara mindre än en tredjedel av den statligt försäkrade inkomsten under innevarande år.

Förmåner vid faderskap utbetalas till fadern till och med slutet av den första månaden efter barnets födelse och motsvarar 100 % av faderns kompensationslön.

Föräldraskapsförmånen utbetalas till den förälder som stannar hemma från arbetet för att ta hand om barnet. Beloppet beror på vilken betalningsperiod föräldern valt: om den försäkrade väljer att få förmånen tills barnet fyller ett år, är förmånsbeloppet 100 % av förmånstagarens kompensationslön. Om personen väljer att få förmånen tills barnet fyller två år, betalas förmånen ut till 70 % och 40 % av förmånstagarens kompensationslön till dess barnet fyller ett år respektive två år. Vid flerbarnsfödslar betalas förmånen ut till 100 % av kompensationslönen. Förmånen får inte understiga en tredjedel av den statligt försäkrade inkomsten för det innevarande året. Kompensationslönen får inte överstiga ett belopp som är 3,2 gånger den statligt försäkrade inkomsten för det innevarande året (avgiften betalas dock på grundval av hela lönen).

Graviditetsbidrag (*Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai*) som är två gånger så högt som den lägsta sociala förmånen (*BSB, Bazinė socialinė išmoka*), dvs. 260 litauiska litas (75 euro), betalas ut till gravida kvinnor som inte har rätt till moderskapspenning i 70 dagar före förlossningen.

Naturförmåner

Vårdförmånerna vid föräldraskap omfattar medicinsk vård, vård på sjukhus eller mödravård, vård av barnläkare eller familjeläkare, läkemedel och hjälpmedel osv.

Tillgång till förmåner vid moderskap och faderskap

Regionalkontoret för den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning betalar ut moderskapspenning och föräldrapenning, mot uppvisande av de handlingar som krävs av den berörda personen. Det går också att lämna in dessa [handlingar](#) via [Internet](#).

Kapitel V: Förmåner vid invaliditet

Rätt till förmåner vid invaliditet

Socialförsäkringssystemet för invaliditetsförsäkring är obligatoriskt för anställda och egenföretagare om de deklarerar sin inkomst som inkomst av arbete. Det finansieras genom avgifter, omfattar alla sysselsatta (anställda och egenföretagare) och betalar ut pensioner som består av en grunddel (fast taxa) och en tilläggsdel (kopplad till inkomsterna).

Vem kan få invaliditetspension?

Alla som har en funktionsnedsättning eller en arbetsförmåga under 55 % får ersättning för nedsatt arbetsförmåga (*Neteko darbingumo pensija*) eller en socialstödpension (*Šalpos pensija*).

Det finns följande tre invaliditetsnivåer för barn under 18 år (utom för dem som är eller var försäkrade genom en nationell socialförsäkring): svår, medelsvår eller lätt invaliditet.

Graden av nedsatt arbetsförmåga för vuxna och barn under 18 år som är (eller var) försäkrade genom en nationell socialförsäkring fastställs enligt medicinska, funktionsmässiga, yrkesmässiga och andra kriterier för bedömning av den person det gäller och dennes möjligheter till sysselsättning. Nedsättning av arbetsförmågan uttrycks i procent av nivån 100 % enligt följande:

- Nedsättningen av arbetsförmågan anses vara total när den är mellan 75 och 100 %.
- Den betecknas som partiell när den är mellan 60 och 70 %.
- Den betecknas som partiell när den är mellan 45 och 55 %.

Det finns en skala för beräkning av specifika behov hos personer som uppnått pensionsåldern.

Dessa behov täcks från dagen för ansökan fram till den dag pensionsåldern uppnås.

Villkor för rättigheter

Vid partiell invaliditetspension (*Dalinė pensija*) beror den minsta försäkringsperioden på personens ålder då invaliditeten uppstod:

- Under 22 år: två månader.
- Under 23 år: fyra månader.
- Under 24 år: sex månader.

Den minsta försäkringsperiod som krävs ökas med två månader för varje år fram till dess att personen fyller 38 år (då den minsta försäkringsperioden är tre år) och med sex månader för varje år upp till 62 års ålder (minsta försäkringsperiod 15 år).

När det gäller hel invaliditetspension (*Visa pensija*) beror den minsta försäkringsperioden för att kunna få hel invaliditetspension också på den försäkrades ålder:

- Under 24 år: 1 år.

- Mellan 24 och 38 år: minsta försäkringsperiod ökar med fyra månader för varje år.
- Över 38 år: minsta försäkringsperiod ökar med ett år för varje år, men får inte överstiga den försäkringsperiod som fastställts för erhållande av ålderspension (*Senatvės pensija*).

Följande avgiftsbefriade perioder ska räknas med i försäkringsperioden: de perioder under vilka sjukpenning, moderskapspenning, omskolningsbidrag, bidrag vid förlust av arbetsförmåga och arbetslöshetsersättning betalas ut. Dessutom är vissa kategorier av personer försäkrade genom statens försorg. Följande ska beaktas vid beräkningen av pensionsrättigheter:

- Den tid den försäkrade tar hand om barn som inte har fyllt tre år.
- Den tid den försäkrade tar hand om en person som är helt invalidiserad.
- Den tid den försäkrade gör militärtjänst.
- Tid som medföljande make till diplomater i utlandstjänst.
- Tid som präst eller på annat sätt ansvarig för traditionella och andra religiösa samfund som erkänts av staten, under ämbetsperioden.
- Den tid som den försäkrade arbetar som nunna eller munk i kloster.

Omfattning

Invalidförmåner - belopp

Följande faktorer avgör förmånsbeloppet:

- Varaktigheten på de försäkringsperioder som förvärvats inom ramen för ett anställningskontrakt.
- Tiden mellan invaliditetens uppkomst och den tidpunkt pensionsåldern inträder.
- Den inkomst som använts för beräkning av avgifterna till pensionsförsäkringen.

Invaliditetspension (*Netekto darbingumo pensija*) består av två delar: grundpension och tilläggspension.

Grundpension

Beloppet baseras på den grundläggande sociala försäkringspensionen. Följande taxor tillämpas på invalider som fullgjort den obligatoriska försäkringsperioden:

- 75 till 100 % förlust av arbetsförmåga: 150 % av den grundläggande sociala pensionen.
- 60 till 70 % förlust av arbetsförmåga: 110 % av den grundläggande pensionen.
- 45 till 55 % förlust av arbetsförmåga: 55 % av den grundläggande pensionen.

Tilläggspension

Denna betalas bara ut till personer som fullgjort sin försäkringsperiod för den nationella socialförsäkringen genom att arbeta inom ramen för ett anställningskontrakt. Denna period beräknas fram till den dag invaliditeten uppstod och läggs till det antal år som återstår innan den försäkrade uppnår pensionsåldern. Om personen inte fullgjort den försäkringsperiod för nationell socialpension som krävs för att få invaliditetspension, ska antalet år som återstår minskas proportionellt. När försäkringsperioden har beräknats, tillämpas formeln för beräkning av ålderspension (*Senatvės pensija*).

Personer med funktionshinder kan på grund av sina särskilda behov få ytterligare ersättning för [utgifter för vård](#) och [utgifter för omsorg](#).

Återgång till arbetslivet

Det finns medicinska, yrkesmässiga och sociala medel för rehabilitering av invalider: yrkesmässig rehabilitering som ökning av individens arbetsförmåga, yrkeskompetens och förmåga att delta i arbetslivet med hjälp av utbildning, sociala insatser, psykologhjälp, rehabilitering och annat.

Tillgång till förmåner vid invaliditet

Graden av invaliditet eller arbetsförmåga bestäms av kontoret för bedömning av invaliditet och arbetsförmåga vid ministeriet för social trygghet och sysselsättning (*Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*). Pensionen betalas ut av lokalkontoren för den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Kapitel VI: Ålderspensioner och åldersförmåner

Rätt till åldersförmåner

Socialförsäkringssystemet för ålderspensioner är obligatoriskt för anställda och egenföretagare om de deklarerar sin inkomst som inkomst av arbete. Det finansieras genom avgifter, omfattar alla sysselsatta (anställda och egenföretagare) och betalar ut pensioner som består av en grunddel (fast taxa) och en tilläggsdel (kopplad till inkomsterna).

Villkor för rättigheter

Minsta försäkringsperiod är 15 år. För att få full pension måste man ha varit försäkrad i 30 år. De perioder under vilka den försäkrade får sjukpenning, moderskapspenning, omskolningsbidrag och arbetslöshetsersättning tas med i beräkningen. Dessutom är vissa kategorier av personer försäkrade genom statens försorg.

Pensionsålder för normal pension är 62 år och åtta månader för män och 60 år och fyra månader för kvinnor. Pensionsåldern höjs med fyra månader för kvinnor och två månader för män tills den når 65 år för båda könen år 2026.

Det är möjligt att skjuta upp pensioneringen med upp till fem år. Pensionen ökas med 8 % av beloppet, beräknat vid tidpunkten för ansökan om pension för varje helt år som förmånstagaren arbetat efter den lagstadgade pensionsåldern. Denna procentsats kan ändras genom beslut av den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Omfattning

Ålderspensionen består av två delar: grundpension och tilläggspension. Den grundläggande ålderspensionen motsvarar 110 % av grundpensionen och är lika för alla försäkrade som kan styrka att de betalt avgifterna till den nationella socialförsäkringen under den obligatoriska försäkringsperioden får ålderspension (för dem som inte har fullgjort denna försäkringsperiod minskas grundpensionen proportionellt). Ålderspensionens tilläggsdel beräknas för anställda och för de egenföretagare som försäkrat sig för denna. Beloppet för full pension beräknas enligt en specialformel som tar hänsyn till sökandens tidigare avgifter och inkomster. För en person i pensionsackumuleringssystemet (andra pelaren) minskas tilläggspensionen från socialförsäkringen i förhållande till sammanläggningsgraden och tarifferna för tilläggspension från inbetalda avgifter till socialförsäkringens ålderspension.

Grundpensionen kan höjas genom regeringsbeslut. Tilläggspensionen justeras i förhållande till den statligt försäkrade inkomsten garanterade lönen för det innevarande året.

Tillgång till åldersförmåner

Ansökningar ska skickas till lokalkontoret för den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Kapitel VII: Efterlevandeförmåner

Rätt till efterlevandeförmåner

Försäkringssystemet för efterlevandepension (Našlių pensija) föreskriver förmåner som är kopplade till den avlidnes pensionsrätt, till de efterlevande efter anställda och egenföretagare.

Bestämmelser om rätt till pensioner tillämpas olika före respektive efter den 1 januari 2007. I detta kapitel beskrivs i första hand bestämmelserna om rätt till pensioner efter den 1 januari 2007. Ytterligare information om ålderspension kan ges av den nationella socialförsäkringsstyrelsen som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning.

Mottagare av efterlevandepension är

- änka/änkling
- barn, inklusive fosterbarn och styvbarn om de inte redan har barnpension efter en biologisk förälder.

Villkor

Vid tidpunkten för dödsfallet ska den försäkrade ha haft rätt till invaliditetspension eller ålderspension från den statliga socialförsäkringen eller ha en motsvarande bakgrund som krävs för pension av lämpligt slag genom sitt arbete i företag, institutioner eller organisationer i Litauen, Europeiska unionens medlemsstater eller EES (med undantag för politiska fångar och rehabiliterade deporterade personer vilkas år som olagligt fängslade eller deporterade har antecknats i deras socialjournaler).

Följande villkor gäller den efterlevande maken:

- Den efterlevande maken ska ha uppnått pensionsåldern, oavsett ålder vid tidpunkten för dödsfallet.
- Den efterlevande maken är konstaterat helt eller delvis arbetsoförmögen, och uppfyller något av följande villkor:
 - arbetsoförmågan ska ha konstaterats innan makens bortgång eller inom de fem följande åren,
 - arbetsoförmågan ska ha konstaterats medan den efterlevande hade hand om den avlidnes barn.
- Om den efterlevande maken inte hade några gemensamma barn med den avlidne har hon eller han rätt till pension endast i det fall det har gått minst 1 år sedan äktenskapets registrerades enligt det förfarande som gällde vid tidpunkten för dödsfallet.

Vid omgifte förlorar den efterlevande maken rätten till efterlevandepension.

Följande åldersgränser gäller för barn

- upp till 18 år, eller
- för heltidsstuderande vid vissa utbildningsanstalter, fram till examen eller upp till 24 år,

- för personer som invalidförklarats före 18 års ålder finns ingen åldersgräns.

Ersättning vid dödsfall

Ersättning vid dödsfall (*Laidojimo pašalpa*) är ett allmänt (ej avgiftsberoende) bidrag som betalas ut om en person som är permanent bosatt i landet, en tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i Litauen för högkvalificerat arbete eller en person med flyktingstatus i Litauen dör, eller då ett barn föds dött (efter minst 22 veckors graviditet).

När det gäller detta bidrag, se också [avsnittet om förmåner vid arbetsolycksfall och yrkessjukdomar](#).

Omfattning

Efterlevandepensionen (*Našlaičio pensija*) är ett schablonbelopp som är lika med det basbelopp för efterlevandepension som godkänts av Litauens regering (för närvarande 70 LTL [20 euro]).

Barnpensionen (*Našlaičio pensija*) beräknas på grundval av invaliditetspensionen (*Netekto darbingumo pensija*) eller ålderspensionen (*Našlaičio pensija*). Den är lika med 50 % av den invaliditetspension från den statliga socialförsäkringen som den avlidne skulle ha fått vid en nedsättning av arbetsförmågan på 60 till 70 %, om den avlidne inte hade uppnått pensionsåldern, eller den ålderspension från den statliga socialförsäkringen som den avlidne hade haft rätt till om han eller hon hade uppnått pensionsåldern.

Om två eller flera barn (även adopterade) har rätt till pension ska denna delas lika mellan dem, utan att det sammanlagda beloppet överstiger 100 % av den avlidnes pension. Om båda föräldrarna är avlidna har barnen rätt till barnpension efter båda.

Socialpension till föräldralösa barn utbetalas till de barn som inte är berättigade till en större eller lika stor socialförsäkringspension (eller annan pension) med ett belopp som motsvarar 0,5 grundpension vardera. När fyra barn eller fler (inklusive adopterade barn) till en avlidne person har rätt till sådan pension utbetalas en socialpension för föräldralösa barn till ett belopp motsvarande 1,5 grundpension till samtliga barn (inklusive adopterade barn) till den avlidne i lika delar.

Ersättning vid dödsfall

Dödsfallsersättningen (*Laidojimo pašalpa*) motsvarar åtta gånger den lägsta sociala förmånen (*Bazinė socialinė išmoka*) som fastställts av regeringen. Den lägsta sociala förmånen är 130 litauiska litas (38 euro) och bidraget vid dödsfall 1 040 litauiska litas (301 euro).

Tillgång till efterlevandeförmåner

Ansökningar ska skickas till lokalkontoret för den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Kapitel VIII: Förmåner vid arbetsskada

Rätt till förmåner vid arbetsskada

Denna socialförsäkringsordning finansieras i huvudsak med arbetsgivaravgifter. Enligt denna ordning betalas förmåner kopplade till inkomsterna ut till alla arbetstagare. Förmånstagare är löntagarna och därmed likställda personer. Det går inte att teckna en frivillig försäkring för grundsystemet. Egenföretagare kan frivilligt teckna försäkring mot olycksfall i arbetet hos privata försäkringsbolag.

Följande risker täcks av försäkringen:

- Arbetsolycksfall: Olycksfall som inträffar på arbetsplatsen och som medför delvis eller fullständig nedsättning av arbetstagarens arbetsförmåga, eller döden. Ingen minsta försäkringsperiod krävs.
- Olycksfall som inträffar på väg mellan arbetsplatsen och hemmet.
- Yrkessjukdomar. Förteckningen över yrkessjukdomar har fastställts genom ett regeringsdekret av den 30 november 1994. Ingen kvalifikationstid krävs.

Förmåner som ingår i systemet omfattar

- förmåner (natura- och kontantförmåner) vid tillfälligt nedsatt arbetsförmåga,
- förmåner vid permanent nedsatt arbetsförmåga,
- förmåner vid dödsfall.

Rätt till förmåner vid dödsfall

Efterlevande makar kan begära ersättning från försäkringen om de var beroende av den avlidne för sin försörjning vid tidpunkten för dödsfallet och

- inte lönearbetar, utan tar hand om barn (även adoptivbarn), barnbarn eller syskon till den avlidne som inte har fyllt 8 år, eller
- har uppnått pensionsålder eller
- de har ett funktionshinder (de har enbart rätt till bidrag under den tid funktionshindret består).

Varje förmånstagare får ett bidrag som är lika med den periodiska ersättningen för nedsatt arbetsförmåga (invaliditetspension) som den avlidne skulle ha haft rätt till, delat med antalet förmånstagare plus ett. Det betyder att om fyra personer har rätt till bidrag får de varsin femtedel av den avlidnes invaliditetspension. Beloppet betalas ut utöver övriga förmåner.

Efterlevande barn kan få bidrag om de vid tidpunkten för dödsfallet var beroende av den avlidne för sin försörjning och om de

- inte har fyllt 18 år, eller
- studerar heltid och inte har fyllt 24 år.

Föräldralösa kan bara få bidrag för en av föräldrarna, men har rätt att välja vilken.

Personer med funktionshinder har bara rätt till pension så länge funktionshindret består.

Föräldrar och andra försörjningsberoende familjemedlemmar kan göra anspråk på ersättning om de var beroende av den avlidne för sin försörjning vid tidpunkten för dödsfallet (t.ex. föräldrar, adoptivföräldrar och syskon) om de

- inte lönearbetar, utan tar hand om barn (även adoptivbarn), barnbarn eller syskon till den avlidne som inte har fyllt 8 år, eller
- har uppnått pensionsålder eller
- har ett funktionshinder (de har enbart rätt till bidrag under den tid funktionshindret består).

Omfattning

Förmåner vid tillfälligt nedsatt arbetsförmåga

Naturaförmåner
Dessa består av

- fritt val av läkare eller sjukhus,
- ersättning för alla kostnader från det behöriga organet.

Vårdförmånernas varaktighet är obegränsad.

Kontantförmåner

Det finns inga karensdagar för kontantförmåner vid tillfällig arbetsförmåga. Förmånerna betalas ut fram till dess att den försäkrade är frisk eller invalidförklarad. Beloppet uppgår till 100 % av den genomsnittliga kompensationslönen, dvs. den genomsnittslön som baseras på den försäkrades inkomst under de tre månader som föregår den senaste månaden under vilken den tillfälliga oförmågan uppstod.

Den fasta ersättningen vid förlust av arbetsförmåga är följande:

- 10 % av den månatliga kompensationslönen under de senaste 24 månaderna om nedsättningen av arbetsförmågan är mindre än 20 %. Detta belopp är tre gånger högre vid permanent nedsättning av arbetsförmågan.
- 20 % av den månatliga kompensationslönen under de senaste 24 månaderna om nedsättningen av arbetsförmågan är mellan 20 och 30 %. Detta belopp är tre gånger högre vid permanent nedsättning av arbetsförmågan.

Förmåner vid permanent nedsatt arbetsförmåga

Den lägsta graden av nedsatt arbetsförmåga som ger rätt till ersättning är 30 %. Myndigheten för bedömning av invaliditet och arbetsförmåga (Neágalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba) fastställer graden av nedsatt arbetsförmåga. Denna kan ses över när som helst, men lagstiftningen föreskriver inte någon regelbunden översyn. Den periodiska ersättningen vid nedsättning av arbetsförmågan betalas ut månadsvis. Den beräknas enligt en särskild formel.

Förmåner vid dödsfall

Maximibeloppet för alla förmånstagare varierar beroende på antalet förmånstagare. Alla förmånstagare får samma belopp. Det belopp som beviljas var och en är lika med den periodiska ersättning för nedsatt arbetsförmåga (invaliditetspension) som den avlidne hade eller skulle ha haft, delat med antalet förmånstagare minus en (exempel: om det finns fyra förmånstagare får de varsin femtedel av pensionsbeloppet).

Den fasta ersättningen motsvarar 100 gånger det innevarande årets statligt försäkrade inkomst som gäller den månad förmånen betalas ut.

Den delas i lika delar mellan följande efterlevande efter den avlidne:

- Maka/make.
- Barn under 18 år (24 år om de studerar heltid).
- Barn till den avlidne som fötts efter dödsfallet.
- Föräldrar, om de inte arbetar och om de var beroende av den avlidne för sin försörjning.

Tillgång till förmåner vid arbetsskada

Den nationella socialförsäkringsstyrelsen som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*) och dess lokalkontor ansvarar för de försäkringssystem som omfattar arbetsolyckor och yrkessjukdomar. Ansökningar ska ställas till dessa.

Kapitel IX: Familjeförmåner

Rätt till familjeförmåner

Detta är ett allmänt system som finansieras med skattemedel och förmånerna betalas ut till alla som är permanent boende i landet, till utländska medborgare som vistas i Litauen och har utsetts till förmyndare för barn med litauiskt medborgarskap, och till tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i Litauen för högkvalificerat arbete. Minst en av barnets föräldrar ska tillhöra en av dessa kategorier. Barnet ska vara fast bosatt hos den föräldern eller ha ett tillfälligt uppehållstillstånd i Litauen. Det ska vara från ett EU-land, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz. Barn med utländskt medborgarskap ska vistas i Litauen och antingen stå under förmyndare (eller vara placerat på familjehem) i Litauen eller stå under förmyndare (eller vara placerat på familjehem) i behörig litauisk institutions regi.

Omfattning

Förmånsbeloppen är knutna till den lägsta sociala förmånen (*bazinė socialinė išmoka*) (BSB), tidigare kallad existensminimum. Denna ersättning uppgår för närvarande till 130 litauiska litas (38 euro) per månad.

Barnbidrag

Barnbidraget uppgår till följande:

- 0,75 BSB för varje barn som växt upp i en familj eller som ställts under förmyndare i en familj och som är högst två år gammalt, om månadsinkomsten per familjemedlem understiger 1,5 gånger den statliga stödinkomsten (SSI) [525 litauiska litas (152 euro)],
- 0,40 BSB för varje barn som växt upp i en familj eller som ställts under förmyndare i en fosterfamilj och som är mellan två och sju år gammalt (eller 2–18 år gammalt i familjer som uppfostrar och/eller ansvarar för tre eller fler barn), om månadsinkomsten per familjemedlem understiger 1,5 gånger den statliga stödinkomsten [525 litauiska litas (152 euro)].

Barnbidrag

Bidrag vid barn födelse (*Vienkartinė išmoka gimus kūdikiui*) betalas ut till en av föräldrarna (eller förmyndare) eller till en ensamstående förälder (eller förmyndare) för varje barn som fötts eller adopterats. Bidraget för varje barn motsvarar 11 BSB (*Bazinė socialinė išmoka*).

Bidrag till ensamstående föräldrar

Beloppet för barn som går i förskola kan sänkas med 50 %.

Förmån till barn till värnpliktig

Barnbidragstillägg vid militärtjänst (*Išmoka privalomosios tarnybos kario vaikui*) betalas ut under militärtjänstgöringstiden för varje barn till soldaten. Beloppet uppgår till 1,5 BSB.

Förmyndarbidrag

Förmyndarbidrag (Globos [rūpybos] išmoka) betalas ut till ett barns förmyndare (person, familj, social familj samt icke-statlig, statlig eller kommunal organisation för barnomsorg) som tilldelats vårdnaden om barnet enligt ett rättsligt förfarande.

För barn som står under förmyndare i familj, social familj eller organisation för barnomsorg uppgår det månatliga förmyndarbidraget till 4 gånger BSB för varje föräldralöst barn eller fosterhemsplacerat barn fram till dess att barnet fyller 18 år.

För varje barn som är placerat i en social familj uppgår det månatliga ojektiva tillägget till förmyndarbidraget [*Globos (rūpybos) išmokos tikslinis priedas*] till 4 gånger BSB för att säkerställa sociala familjeaktiviteter.

Om barnet har rätt till barnpension och/eller försörjningsbidrag är beloppet lika med skillnaden mellan fyra gånger BSB och dessa förmåner. Om barnet vid förmyndarskapets upphörande fortsätter att studera enligt fastställt program eller är föräldralöst, fortsätter förmånen att betalas ut så länge studierna varar men inte längre än tills han/hon fyller 24 år. Detta bidrag ska inte betalas ut till personer som skrivit in sig mer än två gånger vid en skola som tillhör samma grupp av skolor.

Bosättningsbidrag (Vienkartinė išmoka įsikurti)

Personer som satts under förmyndarskap får vid förmyndarskapets upphörande ett bosättningsbidrag motsvarande 75 gånger BSB.

Information om föräldraförmåner och moderskapsbidrag finns i [avsnittet om förmåner vid moderskap och faderskap](#).

Tillgång till familjeförmåner

De kommunala socialkontoren ansvarar för de flesta familjeförmånerna och ansökningar ska ställas direkt till dem.

Kapitel X: Arbetslöshet

Rätt till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförsäkringen (Nedarbo draudimo išmoka) är en socialförsäkring som är obligatorisk för anställda. Ersättningen står i proportion till inkomsterna.

Följande personer har rätt till bidrag:

- Alla anställda, inklusive valda funktionärer i valda organ, tjänstemän, nationella politiker, militär, personal vid nationella undersökningstjänsten och vid ministeriet för nationell säkerhet.
- Militärer som fullgjort den obligatoriska grundläggande militärtjänsten eller annan tjänst inom det nationella försvaret eller som friskrivits från sådan tjänst efter att ha fullgjort åtminstone hälften av den föreskrivna tjänstgöringstiden.
- Arbetslösa som har tagit föräldraledigt för att ta hand om ett barn som fyllt ett men inte tre år.

Villkor för rättigheter

För att få rätt till arbetslöshetsersättning ska den försäkrade uppfylla följande villkor:

- Vara arbetslös
- Vara i arbetsför ålder
- Inte dagligen följa kurser på en utbildningsanstalt
- Kunna styrka en minsta försäkringsperiod
- Vara inskriven vid arbetsförmedlingen
- Aktivt söka arbete och vara beredd att ta erbjudna arbeten eller delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- Inte ha sjukpenning eller föräldrapenning eller pension från socialförsäkringen.

Minimiperioden för försäkring är 18 månader under de tre åren som föregick inskrivningen vid arbetsförmedlingen. Det finns undantag för vissa kategorier av arbetslösa som betalat in avgifter men som inte fullgjort den försäkringsperiod som krävs (om de blivit uppsagda av arbetsgivaren utan egen förskyllan). Det finns också undantag för arbetslösa som inte betalt avgifter.

Karenstiden är sju kalenderdagar eller den tidsperiod som den före detta anställda betalats en avskedsersättning. Om arbetslösheten beror på den arbetslöse själv är väntetiden tre månader.

Arbetslöshetsersättning betalas inte ut om personen i fråga

- har tackat nej till en anställning som erbjudits om denna motsvarade den arbetslöses yrkeskvalifikationer och hälsotillstånd och arbetsplatsen fanns inom rimligt avstånd från bostaden,
- utan giltigt skäl har vägrat delta i arbetsmarknadsåtgärder som ingår i den individuella personliga handlingsplanen,
- utan giltigt skäl har underlåtit att komma till arbetsförmedlingen inom de föreskrivna tidsfristerna för att söka en erbjuden anställning eller delta i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd,

- har vägrat genomgå hälsoundersökning för att fastställa arbetsförmågan.

Inga sanktioner ska vidtas om den arbetslöse kan ange giltiga skäl som definieras i lagstiftningen (t.ex. naturkatastrof, olyckshändelse, en nära familjemedlems dödsfall).

Omfattning

Arbetslöshetsersättningen består av en fast del och en rörlig. Den fasta delen motsvarar inkomstersättningen (Valstybės remiamos pajamos) på 350 litauiska litas (101 euro), medan den rörliga delen är kopplad till den arbetslöses tidigare försäkrade inkomst. Arbetslöshetsförmånen får inte överstiga 650 litauiska litas (188 euro) (gäller till och med den 31 december 2012).

Hela arbetslöshetsersättningen betalas ut under de tre första månadernas arbetslöshet. Under de följande månaderna, och fram till dess att ersättningsperioden är slut, minskas den rörliga delen med 50 %.

Arbetslöshetsersättningen kan läggas samman med de utbildningsbidrag den arbetslöse får vid deltagande i en utbildning.

Den får inte vara mindre än den nationella stödinkomsten, men inte heller högre än 70 % av garantilönen för det innevarande året (einamųjų metų draudžiamosios pajamos), enligt vad som fastställts av regeringen.

Ersättningsperioden för arbetslöshetsersättning (Nedarbo draudimo išmoka) beror på antalet arbetade år:

- Mindre än 25 år: sex månader.
- Mellan 25 och 30 år: sju månader.
- Mellan 30 och 35 år: åtta månader.
- Mer än 35 år: nio månader.

Utbetalningen av arbetslöshetsersättning upphör om förmånstagaren får ny anställning eller startar eget företag.

Ersättning till äldre arbetslösa och förtida pension

Ersättningsperioden för arbetslöshetsersättning förlängs med två månader för personer som har mindre än fem år kvar till pensionsåldern.

Arbetslösa som varit försäkrade i 30 år och har rätt till full ålderspension inom fem år får begära förtida pension enligt lagen om förtida utbetalning av ålderspension från den nationella socialförsäkringen (Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymas).

Tillgång till arbetslöshetsförmåner

Ansökningar ska skickas till den litauiska arbetsförmedlingens lokalkontor (*Lietuvos darbo birža*).

Kapitel XI: Minimiresurser

Rätt till förmåner som rör minimiresurser

Det finns två huvudsakliga icke avgiftsfinansierade system för garanterade minimiresurser: kontant socialbidrag och socialpension. Det finns dessutom andra förmåner som rör minimiresurser.

Kontant socialbidrag bygger på behovsprövning. Förmånerna beviljas först efter en bedömning av såväl inkomster som värdet av eventuella fasta tillgångar. Socialpensionen är endast underkastad pensionsvillkoren.

Kontant socialbidrag

Kontant socialbidrag (*Piniginė socialinė parama*) ges till familjer och ensamstående som är bosatta i landet och inte kan försörja sig själva eller har tillräckliga resurser för att klara sig. Den som ansöker om kontant socialbidrag måste i första hand generera så mycket inkomst som möjligt själv. Kontant socialbidrag omfattar både sociala förmåner (*Socialinė pašalpa*) och ersättning för kostnaderna för uppvärmning av bostad, varmvatten och dricksvatten (*Būsto šildymo išlaidų, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijos*).

Dessa förmåner kan utbetalas om den ensamstående eller minst en av makarna/de samboende arbetar, eller om de inte kan arbeta eftersom de

- är heltidsstuderande (upp till 24 års ålder),
- är pensionärer, personer som uppnått pensionsåldern eller funktionshindrade,
- vårdar en funktionshindrad eller sjuk familjemedlem,
- är registrerade hos den lokala litauiska arbetsförmedlingen (Lietuvos darbo birža) eller hos en annan medlemsstats arbetsförmedling som arbetslösa och uppbär arbetslöshetsförmån (Nedarbo darudimo išmoka),
- vårdar ett barn under tre år, eller ett barn under åtta år om barnet inte deltar i någon undervisning vid en utbildningsinstitution eller inte har möjlighet att vara närvarande på förskola eller förberedande undervisning osv.

Socialpension

Syftet med socialpensionen (*Šalpos pensija*) är att garantera existensminimum för bosatta i landet som är särskilda socialt utsatta, dvs. funktionshindrade personer, personer som har uppnått pensionsåldern, funktionshindrade eller pensionerade mödrar med många barn samt funktionshindrade eller pensionärer som vårdar sina funktionshindrade släktingar. Socialpensioner utbetalas till personer som inte har rätt till ersättning från den nationella socialförsäkringskassan som lyder under ministeriet för social säkerhet och sysselsättning (*Valstybinis socialinio draudimo fondas fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*) eller till personer vars förmåner av detta slag är mycket begränsade.

Andra förmåner

Sedan 1995 beviljas inte längre socialpension, men den betalas fortfarande ut till de personer som hade rätt till den före den 1 januari 1995. Socialpensionerna indexerades och höjdes 2004 efter införandet av den nya grundpensionen från

socialförsäkringen. Före ändringen 2004 betalades dessa pensioner ut enligt den taxa som gällde i december 1994.

Transportersättning för funktionshindrade med begränsad rörlighet

Funktionshindrade med begränsad rörlighet har rätt till

- ersättning för resekostnader med 0,25 gånger den lägsta sociala förmånen per månad,
- var sjätte år, ersättning för inköp och teknisk anpassning av ett specialfordon, upp till högst 32 gånger BSB.

Omfattning

Kontant socialbidrag

Socialförmån

Den månatliga förmånen är 100 % av skillnaden mellan den faktiska inkomsten för en familj eller ensamstående som bor i landet och den nationella stödinkomsten (*Valstybės remiamos pajamos*) på 350 litauiska litas (101 euro) per person och månad för den första familjemedlemmen, inklusive fall där socialförmånen endast beviljas till barn, 80 % för den andra familjemedlemmen och 70 % för den tredje och eventuella ytterligare familjemedlemmar.

Socialförmånen beviljas för en tremånadersperiod med början den första dagen i den månad då ansökan lämnas in, om den ensamstående eller familjemedlemmen var berättigad till bidrag vid den tidpunkt då ansökan lämnades in.

Den period då socialförmånen utbetalas kan förlängas (ett obegränsat antal gånger) om omständigheterna är oförändrade.

Ersättning för kostnaderna för uppvärmning av bostad, varmvatten och dricksvatten

En familj inte ska behöva lägga mer än 20 % av sin inkomst över den nationella stödinkomsten [dvs. 350 litauiska litas (101 euro)] per familjemedlem för uppvärmning av en standardbostad, 5 % av familjens inkomst på varmt vatten av standardnivå och 2 % av familjens inkomst på dricksvatten av standardnivå.

Ersättningen beviljas för tre månader från datumet då rätten till den uppstod.

Familjer eller ensamstående som äger en bostad (lägenhet) i flerbostadshus och som har rätt till ersättning för uppvärmningskostnader har även rätt att få ersättning för lån som de tar tillsammans med andra ägare för att renovera (modernisera) byggnaden.

Socialpension

Beloppet baseras på den grundläggande socialförsäkringspension som fastställs av regeringen och en koefficient som kan variera mellan 0,75 och 2,0 för de olika kategorierna av förmånstagare. När stödets storlek ska fastställas beaktas följande faktorer: Det antal barn som en moder har fött och vårdat (högst fem), den tid som har lagts ned på att vårda en funktionshindrad person (högst 15 år), hur gammal en funktionshindrad person är vid den tidpunkt då personen erkänns som funktionshindrad och personens grad av invaliditet.

Socialpension beviljas från och med dagen de har rätt till pension. Den kan dock beviljas retroaktivt upp till 12 månader före inlämnandet av de handlingar som berör beviljandet av socialpension till kommunen. Sådan pension betalas ut så länge personen är funktionshindrad, arbetsoförmögen eller partiellt arbetsförmögen och fram till dess att den berörda personen avlider, efter uppnådd pensionsålder.

Tillgång till förmåner som rör minimiresurser

Kontanta socialbidrag och socialpensioner utbetalas av kommunerna, och ansökan ska lämnas in till dem.

Kontant socialbidrag

Den sökande måste fylla i ett ansökningsformulär för kontant socialbidrag och bifoga de handlingar som krävs om eventuella inkomster och fastigheter i familjens ägo.

Ett beslut om att bevilja sociala förmåner (*Socialinė pašalpa*) och/eller beräkning och tillhandahållande av ersättning måste fattas senast en månad efter det att ansökan och all nödvändig dokumentation mottagits i enlighet med det förfarande som bestämts av kommunens förvaltning.

Socialpension

Ansökan och de handlingar som lämnas in av sökanden granskas. Ingen social utredning görs. Ett beslut om att bevilja socialpension måste fattas senast tio arbetsdagar efter det att ansökan mottagits.

Kapitel XII: Långtidsvård

Rätt till långtidsvård

Långtidsvård definieras rättsligt som paketet av sjukvårds- och socialtjänster som tillhandahålls för att möta den berättigade personens behov. Långtidsvård inkluderar även palliativ vård.

Sociala tjänster tillhandahålls oavsett ålder. Däremot beaktas i vilken mån den sökande kan klara sig själv och en behovsprövning görs. I första hand är det äldre personer och personer med funktionshinder (barn och vuxna) som erhåller sociala tjänster. Behovet av sociala tjänster fastställs på grundval av en kombination av olika principer för samarbete, deltagande, komplexitet, tillgänglighet, social rättvisa, relevans, effektivitet och mångsidighet. Fastställandet görs på individuell grund utifrån en viss persons hjälpberoende och möjlighet att utveckla självständighet eller kompensera för det som saknas tack vare de sociala tjänster som motsvarar personens intressen och behov.

Långtidsvård med vårdtjänster knutna till den individuella hälsovården tillhandahålls oavsett ålder, men hälsotillståndet, sjukdomens utveckling och eventuella komplikationer beaktas.

Personer med funktionshinder kan med beaktande av deras specifika behov få permanent tillsyn eller permanent vård. Funktionshindrade personers särskilda behov fastställs enligt en officiell lista över villkor för sjuk- och hälsovården. Två olika typer av kontantförmåner tillhandahålls i detta avseende:

- Särskild ersättning för vårdkostnader utbetalas till funktionshindrade barn med allvarliga funktionsnedsättningar, till funktionshindrade personer med en nedsatt arbetsförmåga på 75–100 % och till personer i pensionsåldern, i de fall som ett behov av permanent vård har konstaterats.
- ersättning för utgifter i samband med omvårdnad (assistans) utbetalas till funktionshindrade barn med allvarlig eller medelsvår funktionsnedsättning, oavsett om ett behov av permanent vård har konstaterats, till funktionshindrade barn vilkas arbetsförmåga är nedsatt med minst 60 % och till personer i pensionsåldern om ett behov av permanent omvårdnad (assistans) har konstaterats.

Kontantförmåner behovsprövas inte när det gäller långtidsvård på en institution, men behörigheten till den särskilda ersättningen beror på personens förmåga att betala för långtidsvården. Om personen i fråga använder minst en tredjedel av den fastställda avgiften till långtidsvård betalas en viss del av förmånen ut till institutionen.

Omfattning

Naturaförmåner

Personer med behov av sjukvård i hemmet får regelbundet besök av socialarbetare från den lokala socialförvaltningen som utreder behovet av samhällsvård.

Primärvårdsinstitutionen ansvarar för organiseringen och tillhandahållandet av hemsjukvård.

Äldre och funktionshindrade personer kan få vård på dagcenter från tre timmar per dag och upp till fem dagar per vecka, eller tillfällig korttidsvård på institutioner för omsorg och sociala tjänster beroende på deras specifika situation.

Vård på vårdhem erbjuds barn utan föräldrar, barn och vuxna med funktionshinder samt äldre.

Kontantförmåner

Särskild ersättning för vårdkostnader

Denna ersättning uppgår till 250 % av socialförsäkringens grundpension [för närvarande 900 litauiska litas (261 euro)]. Under perioden 2010–2012 betalas emellertid förmånen ut med 85 % av dessa belopp.

Särskild ersättning för kostnader i samband med omvårdnad (assistans)

Denna ersättning uppgår till 50 % eller 100 % av socialförsäkringens grundpension beroende på vilken grupp mottagaren tillhör [180 litauiska litas (52 euro) respektive 360 litauiska litas (104 euro)]. Under perioden 2010–2012 betalas åter denna förmån ut tillfälligt, med 85 % av dessa belopp.

Tillgång till långtidsvård

Ansökan ska lämnas in till kommunens lokala socialkontor.

Behovet av sociala tjänster, inklusive långtidsvård bestäms i regel av socialarbetare. Vårdbehovet kan också fastställas av en grupp av specialister som består av en socialarbetare, hans/hennes assistent, en lokal vårdgivare och en mentalvårdare.

Behovet av långtidssjukvård bestäms av en läkare eller en medicinsk rådgivande kommission.

Bilaga : Institutioners adresser och telefonnummer samt användbara webbplatser

Ytterligare information om villkor och enskilda socialförsäkringsförmåner i Litauen kan erhållas från de offentliga institutionerna inom socialförsäkringssystemet.

För socialförsäkringsfrågor som rör fler än ett EU-land kan du leta upp en kontaktinstitution i Europeiska kommissionens institutionsförteckning: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Frågor om hur förmånerna påverkas om man är försäkrad i två eller flera medlemsstater bör riktas till:

Social- och arbetsmarknadsministeriet
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA
A. Vivulskio st. 11
03610 VILNIUS
<http://www.socmin.lt>

Den nationella socialförsäkringskassan under social- och arbetsmarknadsministeriet
VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTERIJOS (SODRA)
Konstitucijos av. 12
09308 VILNIUS
<http://www.sodra.lt>

Litauens center för sysselsättning under social- och arbetsmarknadsministeriet
LIETUVOS DARBO BIRŽA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS
Geležinio Vilko st. 3a
03131 VILNIUS
<http://www.ldb.lt>

Hälso- och sjukvårdsministeriet:
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA
Vilniaus st. 33
01506 VILNIUS
<http://www.sam.lt>

Den nationella sjukförsäkringskassan under hälso- och sjukvårdsministeriet
VALSTYBINĖ LIGONIŲ KASA PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS
Europos square 1
LT-03505 VILNIUS
<http://www.vlk.lt>